

LIMBAJE SPECIALIZATE VERSUS LIMBAJ GENERAL ÎN STUDIUL PREFIXOIDELOR

Aliona MACARI

În prezenta cercetare se abordează corelația dintre limbajele specializate și limbajul general, dat fiind faptul că studiile anterioare au pus în evidență utilizarea prioritară a prefixoidelor la constituirea termenilor din diverse limbaje specializate. Or, dezvoltarea mijloacelor de comunicare contribuie la o propagare generalizată a terminologiilor, care se manifestă printr-o interacțiune nemijlocită între lexicul general și cel specializat, având drept rezultat banalizarea termenilor [1, p.26].

Limbajul general și limbajele specializate împărtășesc anumite **elemente comune**, precum ar fi: a) caracterul global sau de ansamblu;

b) funcția comunicativă care domină, alături de alte funcții complementare [1, p.121]. Totuși, există anumite **aspecte diferențiale** între limbajul general și cel specializat: 1) În plan lingvistic, se pun în evidență caracteristici lexicale, morfologice și sintactice proprii textelor specializate și se menționează elemente specifice acestora, precum: prezența și absența anumitor unități, semantica generală a textului, selecția lexicală, diferențieri de frecvență ale unor unități și structuri, utilizarea altor coduri etc. 2) Sub aspect pragmatic, este vorba despre elemente ce fac referință la subiectele abordate, care au mai degrabă un caracter științific, tehnic sau profesional; utilizatorii limbajelor specializate și situațiile de comunicare. 3) În plan funcțional, se pune accent pe funcția prioritară a limbajelor specializate, și anume cea de a informa și de a face schimb de informații obiective pe baza unui subiect specializat [1, p.136-138].

Studierea corelației limbaje specializate/limbaj general determină necesitatea de a aduce în discuție conceptul de **neologism terminologic** în raport cu cel de neologism lexical.

Vocabularul oricărei limbi este în continuă evoluție și reflectă schimbările de ordin social, științific și cultural al societății. În acest sens, un loc aparte îl ocupă **neologismele**, care reprezintă cuvinte sau expresii noi, apărute într-o limbă fie prin împrumut, fie prin mijloace proprii (derivare, compunere etc.) sau cuvinte deja existente, folosite cu o semnificație nouă.

Progresul științei și tehnicii a determinat apariția unui număr mare de termeni noi, care s-au impus în limbajele specializate, alături de neologismele din lexicul comun. Dacă neologismele din limbajul general apar, de regulă, în mod spontan, atunci **neologismele terminologice** (**neonimele** în accepția lingvistului G.Rondeau) apar în limbajele specializate în momentul nașterii unui concept nou, al descoperirii sau al invenției unui cercetător, a unui savant. Conceptul este denumit în mod conștient de creatorul său și este utilizat în mediul științific din care acesta face parte.

Crearea neonimelor cu ajutorul **formanților prefixoidali** reprezintă unul din cele mai productive mijloace de formare morfologică a acestora. Fenomenul în cauză este constatat de un șir de lingviști, precum L.Guilbert [3, p.46], R.Kocourek [5, p.127], G.Rondeau [8, p.131], T.M. Cabré [2, p.22] etc. Procedeu de formare a cuvintelor prin recurgerea la formanții prefixoidali este pe larg utilizat în

limbajele specializate datorită „conciziei, caracterului internațional și preciziei semantice” ai termenilor astfel creați [6, p.66]. Acești termeni, indiferent de limba în care au fost constituiți, sunt împrumutați de alte limbi, ceea ce facilitează comunicarea între savanți la nivel internațional. Lingvistul italian C.Iacobini numește aceste neoformații **internaționalisme**, deoarece au același semnificat și o formă aproape identică în alte limbi (fr. *nanotechnologie*, rom. **nanotehnologie**, it. *nanotecnologie*, span. *nanotecnología*, eng. *nanotechnology*, germ. *nanotechnologie*, rus. *нанотехнология* etc.), distingându-se astfel de cuvintele din lexicul comun, care se caracterizează prin plurivocitatea sensurilor și diferențe fonetice majore de la o limbă la alta [4, p.69]. Astfel, recurgerea la elementele de origine greco-latină poate fi considerată drept unul din procedeele de „**internaționalizare a terminologiilor**” [6, p.70] și este recomandată de normele internaționale de terminologie cu scopul de a promova „intercomprehensiunea internațională” [1, p.159]. Neoformațiile terminologice prefixoidale se caracterizează printr-un șir de **particularități specifice** [7, p.258-259]:

1. Cel puțin unul din constituenții care stau la baza creării neoformațiilor terminologice este lipsit de autonomie sintactică (ex. *agro-* din *agrochimique* sau *hélio-* din *héliosismologie*).

2. Formanții prefixoidali care contribuie la formarea neonomelor sunt fie de origine greacă (*angioscopie*, *entérovirus*), fie de origine latină (*ignicolore*, *omnidirectionnalité*), fie forme trunchiate ale lexemelor de origine franceză (*baladodiffusion*, *cyberentrepôt*).

3. Aceste neoformații prezintă de obicei ordine sintactică regresivă (determinant + determinat).

4. Din punct de vedere fonologic, neoformațiile prefixoidale se caracterizează, în majoritatea cazurilor, prin prezența vocalei de legătură *o-* (*bioéthanol*, *ampélographie*) sau *i-* (*lamellibranche*, *miniapplication Java*).

5. Din punct de vedere grafic, acestea se scriu de obicei împreună (*astroport*, *biobarrière*), mai rar cu cratimă (*dento-osseux*, *mini-barquette*) și foarte rar separat (*micro batterie*).

6. Unele neonime numără două și mai multe elemente formative în componența lor (*bio-micro-diversité*, *neuro-ectodermo-dysplasie*, *magnétogazodynamique*).

7. Aceste neoformații sunt în majoritatea cazurilor substantive (*micropuce*, *cyberdélinquance*, *blogosphère*), mai rar adjective

(*photoréaliste, myotoxique, pyroclastique*) și doar în câteva cazuri verbe (*géocoder, microbloguer, bioaccumuler*).

Deși se consideră că formanții prefixoidali sunt în special utilizați la formarea neologismelor terminologice, putem constata cu certitudine prezența acestui fenomen și în vocabularul general al limbii franceze (ex. *ludopublicité, microcinéma, néomédia, télévente, bibliobus, maxidiscompte, ethnocosmétique, miniroman* etc.).

De o productivitate înaltă în **vocabularul general** al limbii franceze se bucură și neoprefixoidele, care reprezintă forme trunchiate ale unor lexeme de origine franceză (*auto-, euro-, cyber-, franco-, info-, mobi-, narco-, publi-, socio-* etc.): ex. *auto-école, cybertouriste, eurodéputé, franco-français, infoloisirs, mobidépendance, narcotest, publijeu, sociocible* etc.

Prin urmare, conchidem că procedeul morfologic prefixoidal este unul viabil și productiv atât în formarea neologismelor, cât și a neologismelor lexicale. Inițial rezervate limbajelor specializate, prefixoidele pătrund treptat și în limbajul general, iar neoformațiile prefixoidale sunt utilizate nu doar în cadrul terminologiilor, ci și în vocabularul general al limbii franceze. Susținem această concepție, alături de lingvista T.M. Cabré, potrivit căreia atât cuvintele din lexicul uzual, cât și unitățile terminologice sunt concepute drept „realizări în discurs ale aceluiași tip de unitate”, unitatea lexicală, care își activează caracterul de termen conform „întrebuințării sale într-un context și o situație particulară” [2, p.30].

Referințe:

1. CABRÉ, M.T. *La terminologie. Théorie, méthode et applications*. Québec: Armand Colin / Les presses de l'Université d'Ottawa, 1998. 322 p.
2. CABRÉ, M.T. Sur la représentation mentale des concepts: bases pour une tentative de modélisation. In: Béjoint H., Thoiron Ph. (éds.) *Le sens en terminologie*. Lyon: Presses Universitaires de Lyon, 2000, p.20-39.
3. GUILBERT, L. La néologie scientifique et technique. In: *La banque des mots*, 1971, nr. 1, p.45-54.
4. IACOBINI, C. Composizione con elementi neoclassici. In: *La formazione delle parole in italiano*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2004, p.69-95.
5. KOCOUREK, R. *La langue française de la technique et de la science. Vers une linguistique de la langue savante*. Wiesbaden : Oscar Brandstetter Verlag GMBH & Co. KG, 1991. 327 p.
6. KRECKOVA, V. Les tendances de la néologie terminologique en français contemporain. In: *Sbornik Prací Filozofické Fakulty Brněnské Univerzity*,

Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis, L 18, 1997, p. 61-70. [Accesat 17.07.2008] Disponibil: www.phil.muni.cz/-rom/kreckova97.pdf

7. MACARI, A. Rolul formanților prefixoidali în crearea neologismelor terminologice. În: *Normă – sistem – uz: codimensionare actuală*. Actele Colocviului Internațional „Eugen Coșeriu”, ediția a XI-a, volumul I. Chișinău: CEP USM, 2012, p.256-261.
8. RONDEAU, G. *Introduction à la terminologie*. Québec: Gaëtan Morin éditeur, 1984. 238 p.